

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v rozšířeném senátu složeném z předsedy Josefa Baxy a soudců Zdeňka Kühna, Filipa Dienstbiera, Radovana Havelce, Petra Mikeše, Aleše Roztočila a Karla Šimky v právní věci žalobce: **Mirko Möllen**, advokát se sídlem Barthstrasse 16, Mnichov, Spolková republika Německo, jako insolvenční správce dlužníka VIKTORIAGRUPPE Aktiengesellschaft, se sídlem Germeringer Str. 1, Krailling, Spolková republika Německo, zast. JUDr. Jiřím Vaníčkem, advokátem se sídlem Šaldova 466/34, Praha 8 - Karlín, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 31, Brno, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 3. 2015, čj. 7649/15/5100-41453-710158, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 28. 3. 2018, čj. 5 Af 36/2015-36,

t a k t o :

- I. Na řízení před správními soudy se nepoužije § 11 odst. 2 písm. n) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění zákona č. 293/2013 Sb., který od placení soudního poplatku osvobozuje insolvenčního správce nebo dlužníka s dispozičními oprávněními v řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku.
- II. Věc se vrací k projednání a rozhodnutí prvnímu senátu.

O d ů v o d n ě n í :

I. Jádru sporu a dosavadní postup ve věci

[1] Rozšířenému senátu předkládá první senát NSS právní otázku, zda v řízeních před správními soudy lze použít § 11 odst. 2 písm. n) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, podle něhož se od soudního poplatku osvobozují insolvenční správce nebo dlužník s dispozičními oprávněními v řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku.

[2] Specializovaný finanční úřad rozhodnutím ze dne 16. 9. 2014 zřídil zástavní právo k movitým věcem společnosti VIKTORIAGRUPPE Aktiengesellschaft, podnikající na území ČR prostřednictvím své organizační složky, a to k zajištění nedoplatku této společnosti na DPH. Odvolání společnosti žalovaný zamítl v záhlaví označeným rozhodnutím. Žalobce (jako insolvenční správce společnosti) napadl rozhodnutí

žalovaného žalobou podanou u Městského soudu v Praze, který ji shora označeným rozsudkem zamítl.

[3] Žalobce (stěžovatel) brojil proti rozsudku městského soudu kasační stížností, v níž mimo jiné uvedl, že jsou u něj splněny předpoklady pro osvobození od soudního poplatku za kasační stížnost podle § 11 odst. 2 písm. n) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, neboť se v posuzované věci jedná o nárok týkající se majetku patřícího do majetkové podstaty a stěžovatel je insolvenčním správcem společnosti Viktoriagruppe. V této souvislosti dále uvedl, že hlavní insolvenční řízení bylo se společností zahájeno dne 1. 2. 2015 rozhodnutím Okresního soudu ve Weilheimu (Amtsgericht Weilheim in Oberbayern), Spolková republika Německo. V souladu s čl. 4 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 o úpadkovém řízení je právem rozhodným pro úpadkové řízení a jeho účinky právo toho členského státu, na jehož území bylo úpadkové řízení zahájeno, tudíž právo německé. Podle § 426 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), spadalo jak předběžné insolvenční řízení, tak posléze zahájené hlavní insolvenční řízení pod režim nařízení o úpadkovém řízení, a má účinky i na území České republiky, kde má sídlo mj. organizační složka zahraniční společnosti, a to nezávisle na tom, zda bylo insolvenční usnesení zveřejněno v českém insolvenčním rejstříku. Ke správě majetku náleží i podání kasační stížnosti insolvenčním správcem proti rozsudku krajského soudu, který rozhodoval o žalobách proti rozhodnutím žalovaného, neboť tato rozhodnutí mají dopad do majetkové sféry společnosti, resp. do majetkové podstaty úpadce.

II. Důvody pro postoupení věci rozšířenému senátu

[4] Při předběžném posouzení věci první senát zjistil, že existuje rozdílná judikatura NSS k otázce, zda stěžovatel, který vystupuje v postavení insolvenčního správce, je povinen uhradit soudní poplatek za kasační stížnost. Rozporně tuto otázku řeší senáty dokonce i ve vztahu k nynějšímu stěžovateli. Některé senáty rozhodly ve věci samé, aniž po stěžovateli vyžadovaly úhradu soudního poplatku, zatímco druhý senát stěžovatele k úhradě soudního poplatku vyzval a jeho návrh na vrácení poplatku zamítl.

[5] Sporným je tedy výklad § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích, podle kterého se od poplatku osvobozují *insolvenční správce nebo dlužník s dispozičními oprávněními v řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku*.

[6] Na jedné straně existují rozhodnutí druhého senátu, který ve věci sp. zn. 2 Afs 327/2018 vyzval stěžovatele dne 13. 11. 2018 k úhradě soudního poplatku s odůvodněním, že § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích nelze uplatnit na soudní řízení ve správním soudnictví. Tento závěr dovodil z rozsudku rozšířeného senátu ze dne 10. 7. 2018, čj. 4 As 149/2017-121, *ELMO-PLAST*, č. 3767/2018 Sb. NSS. Toto řízení bylo následně zastaveno usnesením ze dne 21. 11. 2018, čj. 2 Afs 327/2018-36, pro zpětvzetí kasační stížnosti.

[7] Obdobně ve věci sp. zn. 2 Afs 190/2018 druhý senát vyzval stěžovatele dne 19. 12. 2018 k úhradě soudního poplatku se shodným odůvodněním jako ve výše uvedené věci. Stěžovatel soudní poplatek uhradil, ale následně podáním ze dne 6. 3. 2019 požádal o jeho vrácení. Druhý senát návrh na vrácení soudního poplatku zamítl usnesením ze dne 3. 4. 2019, čj. 2 Afs 190/2018-60. Odůvodnění tohoto usnesení opřel o rozsudek

rozšířeného senátu *ELMO-PLAST*. Rozšířený senát podle druhého senátu stanovil paradigma vztahu mezi insolvenčním řízením a řízením ve správním soudnictví tak, že se jedná o dvě oddělené sféry soudnictví (předmětem prvního je řešení úpadku dlužníka a vypořádání jeho peněžitých závazků, druhé se týká kontroly jednání veřejné správy), které jsou vzájemně nezávislé, byť věcný výsledek jednoho řízení může přirozeně mít význam pro průběh druhého řízení. S ohledem na rozsudek *ELMO-PLAST* je podle druhého senátu třeba vykládat smysl a účel § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích tak, že osvobození od soudního poplatku cílí na řízení (ve věcech občanskoprávních) zabývající se pohledávkami, které se týkají majetkové podstaty dlužníka, nikoli na správní soudnictví řešící zákonnost jednání veřejné správy vůči osobě, s níž je vedeno insolvenční řízení. Soudní poplatky za řízení ve správním soudnictví jsou ostatně oproti civilnímu řízení zásadně nižší a fixní. Dřívější rozsudky, ve kterých NSS dovodil, že dlužníku, s nímž je vedeno insolvenční řízení, náleží osvobození od soudního poplatku, byly dle druhého senátu překonány rozsudkem *ELMO-PLAST*.

[8] Předkládající první senát upozorňuje, že před NSS byla a je vedena řada řízení o kasačních stížnostech téhož stěžovatele v roli insolvenčního správce společnosti Viktoriagruppe. Na rozdíl od výše popsaného přístupu druhého senátu, několik jiných senátů rozhodlo o kasačních stížnostech tohoto stěžovatele ve věci samé, aniž by stěžovatel zaplatil soudní poplatek a aniž by byl k jeho úhradě vyzván (věci sp. zn. 3 Afs 173/2017, 3 Afs 1/2017, 4 Afs 194/2018, 6 Afs 128/2018, 6 Afs 121/2018, 8 Afs 109/2018, 8 Afs 98/2018, 9 Afs 298/2017, 9 Afs 171/2017, 9 Afs 69/2017, 9 Afs 214/2016, 9 Afs 369/2018, 10 Afs 158/2018 a 10 Afs 113/2018). Byť se NSS v těchto věcech výslovně nevyjádřil k otázce osvobození od soudních poplatků, ze skutečnosti, že bylo rozhodnuto ve věci samé, aniž by byl poplatek zaplacen a aniž by bylo rozhodnuto o individuálním osvobození, nepochybně vyplývá, že si dané senáty musely učinit úsudek o tom, že jimi posuzované kasační stížnosti poplatkové povinnosti nepodléhají. Lze tedy usuzovat, že akceptovaly tvrzení stěžovatele obsažené v jeho kasačních stížnostech, podle něhož se na něj vztahuje § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích. Většina rozsudků ve shora citovaných věcech byla vydána již po rozsudku rozšířeného senátu ve věci *ELMO-PLAST* dne 10. 7. 2018. První senát nepředpokládá, že dané senáty zamýšlely nerespektovat závěry rozšířeného senátu. Lze proto usuzovat, že z rozsudku *ELMO-PLAST* nedovodily stejné důsledky pro poplatkovou povinnost insolvenčního správce, jak učinil druhý senát.

[9] Z výše uvedeného je zřejmé, že v rozhodovací praxi NSS existují rozdílné pohledy na otázku, zda může být insolvenční správce ve věcech projednávaných správními soudy osvobozen od placení soudních poplatků na základě § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích, je-li splněna hypotéza citovaného ustanovení, nebo zda může žádat pouze o individuální osvobození podle § 36 odst. 3 s. ř. s. Tato rozdílná praxe se navíc týká téhož stěžovatele, který je stěžovatelem i ve věci nyní předložené rozšířenému senátu. Pokud by první senát požadoval zaplacení soudního poplatku, nebo naopak rozhodl ve věci samé bez zaplacení poplatku, dostal by se vždy do rozporu s částí judikatury tohoto soudu.

[10] Byť tento rozpor není založen právními názory vyslovenými přímo v rozhodnutích NSS ve věci samé a jedná se do jisté míry o rozpor implicitní, nejedná se o takový rozpor, který by byl dovozován pouze na základě neurčité domněnky, že některé senáty něco pravděpodobně předpokládaly. První senát nepochybuje o tom, že senáty, které rozhodly ve věci samé bez zaplacení poplatku, jednaly v přesvědčení o souladu svého

postupu se zákonem, a tedy nutně v přesvědčení, že podmínky pro věcné projednání kasačních stížností byly splněny. Otázku poplatkové povinnosti musely před vydáním rozsudků nepochybně zvážit, a nutně musely dojít k právnímu závěru o osvobození stěžovatele od soudních poplatků *ex lege*.

[11] První senát proto postoupil věc v souladu s § 17 odst. 1 s. ř. s. rozšířenému senátu k zodpovězení této otázky:

„Je návrh na zahájení řízení ve správním soudnictví podaný insolvenčním správcem osvobozen od poplatkové povinnosti na základě § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích v případě, že je naplněna hypotéza citovaného ustanovení (jedná se o nárok, který se týká majetku patřícího do majetkové podstaty nebo který má být uspokojen z tohoto majetku), nebo je použití § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích na řízení před správními soudy zcela vyloučeno?“

III. Posouzení věci rozšířeným senátem

III.1. *Pravomoc rozšířeného senátu*

[12] Podle § 17 odst. 1 s. ř. s., dospěl-li senát NSS při svém rozhodování k právnímu názoru, který je odlišný od právního názoru již vyjádřeného v rozhodnutí NSS, postoupí věc k rozhodnutí rozšířenému senátu.

[13] V nynější věci, jak správně uvádí předkládající senát, neexistuje rozpor přímo v textech rozsudků či rozhodnutí NSS. Po vydání rozsudku rozšířeného senátu ze dne 10. 7. 2018, čj. 4 As 149/2017-121, č. 3767/2018 Sb. NSS, věc *ELMO-PLAST*, se ke sporné otázce výslovně vyjádřil jen druhý senát, který měl problém za vyřešený právě rozsudkem ve věci *ELMO-PLAST*. Podle druhého senátu (viz jeho rozhodnutí v bodech [6] a [7] shora) nelze na žaloby ve správním soudnictví uplatnit osvobození od soudních poplatků § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích, neboť osobní osvobození insolvenčního správce se ve správním soudnictví vůbec neuplatní. Naproti tomu ostatní senáty v jiných věcech soudní poplatek nevybraly, aniž celou věc dále výslovně řešily. Evidentně tedy musely vycházet z teze, že na správní soudnictví § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích dopadá.

[14] Jak rozšířený senát nedávno vysvětlil, § 17 odst. 1 s. ř. s. nelze vykládat doslova, pouze podle jeho textu (usnesení rozšířeného senátu ze dne 29. 5. 2019, čj. 10 As 2/2018-31, bod 20). Rozšířený senát není povolán řešit judikaturní rozpory v situaci, kdy je zřejmé a objektivně doložitelné, že judikatura již byla fakticky sjednocena. Rozhodovací činnost rozšířeného senátu míří do budoucna, zamezuje budoucím konfliktům, rozhodně však nemíří do minulosti a neříká, jak měly v minulosti senáty NSS správně postupovat (srov. tamtéž, bod 37). Pravomoc rozšířeného senátu však nelze vykládat dogmaticky tak, že je dána jen tehdy, pokud proti sobě stojí dva odlišné právní názory *výslovně* vyjádřené v různých rozhodnutích NSS. Pokud proti sobě stojí v rozhodnutí výslovně uvedený právní názor, na straně jedné, a právní názor sice výslovně nevyjádřený, v rozhodnutí či v procesním postupu soudu však z logiky věci *nepochybně* použitý, na straně druhé, je pravomoc rozšířeného senátu dána.

[15] Rozšířený senát opakuje, že jeho posláním je sjednocovat rozdílnou judikaturu NSS, a to s přihlédnutím k tomu, zda jde o judikaturu aktuálně existující, pročez do

budoucná hrozí rozdílné rozhodování NSS. Pokud by v nynější věci rozšířený senát pravomoc neshledal, fakticky by akceptoval právní stav, kdy některé senáty budou vybírat soudní poplatek i za takové žaloby či kasační stížnosti insolvenčního správce, které se týkají majetku patřícího do majetkové podstaty nebo se týkají nároků, které mají být uspokojeny z tohoto majetku, zatímco jiné senáty poplatek vybírat nebudou, neboť dle nich je insolvenční správce v takové situaci od placení soudního poplatku osvobozen dle § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích. Takovýto závěr by byl v rozporu s jakýmkoliv užitečným účinkem § 17 odst. 1 s. ř. s. Zejména by popřel působení rozšířeného senátu jako sjednotitele rozdílných právních názorů uvnitř NSS, samozřejmě za předpokladu, že tyto rozdílné názory mohou mít dopad na samotné soudní rozhodnutí.

[16] Pravomoc rozšířeného senátu je tedy dána.

III.2. Právní názor rozšířeného senátu

[17] Rozšířený senát v rozsudku *ELMO-PLAST*, cit. v bodě [13] shora, dospěl k závěru, že skutečnost, že je vedeno insolvenční řízení s účastníkem řízení ve věcech správního soudnictví jako dlužníkem, nemá vliv na soudní řízení ve správním soudnictví. Rozšířený senát tak rozhodl jednak proto, že zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), s řízením před správními soudy vůbec nepočítá, jednak proto, že eventuální prostředky ochrany dlužníka v incidenčních sporech před civilními soudy by jistě nemohly být efektivní ochranou proti jednání veřejné správy (srov. body 64 až 66 a bod 69 rozsudku *ELMO-PLAST*).

[18] Rozšířený senát proto v rozsudku *ELMO-PLAST* uzavřel, že „[r]ozhodnutí o úpadku (a obecně vedení insolvenčního řízení s účastníkem řízení ve věcech správního soudnictví jako dlužníkem) proto nemůže mít žádný vliv na soudní řízení ve správním soudnictví, zejména na možnost v takovém již zahájeném řízení pokračovat a vydat v něm rozhodnutí a dosud nezahájené řízení zahájit a vést, jakož i ve všech uvedených případech uplatnit opravné prostředky, připouští-li je právní úprava správního soudnictví (typicky kasační stížnost proti rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví), a řízení o takových opravných prostředcích vést“ (bod 66 rozsudku *ELMO-PLAST*).

[19] Rozšířený senát se v rozsudku *ELMO-PLAST* věnoval jen a pouze vztahu insolvenčního zákona a soudního řízení správního, respektive možnosti dlužníka či insolvenčního správce úspěšně žalovat akty správního orgánu před správními soudy. Mimo tento rámec rozšířený senát poněkud vykročil jen v bodě 70 rozsudku, kde krátce zmínil možnosti správního soudu ve vztahu k majetkovým poměrům žalobce, který je úpadcem. Rozšířený senát zde zjevně mířil na možnost ustanovit dle okolností takovému žalobci advokáta postupem dle § 35 odst. 10 s. ř. s.:

„Je zřejmé, že pokud rozhodnutí o úpadku nemá mít žádný vliv na soudní řízení ve správním soudnictví, nemůže mít ani vliv na procesní postavení dlužníka v rámci tohoto soudního řízení. Dlužník tedy je (či se může stát) i nadále účastníkem řízení ve správním soudnictví a má plné oprávnění v něm činit veškeré procesní úkony. Dlužník má tedy v řízení ve správním soudnictví podobné postavení, jaké má, jak již bylo shora poznamenáno, v řízeních správních, daňových a jiných obdobných, na něž dopadá § 140d insolvenčního zákona [...]. Je věcí správního soudu, aby reagoval na skutečnost, že účastník řízení před ním je či se stal dlužníkem, jehož úpadek se řeší v insolvenčním řízení, takže nemusí mít prostředky k tomu, aby hradil své náklady řízení, které nezbytně musí vynaložit (například náklady zastoupení potřebného k ochraně účastnických práv).

Stejně tak může podle okolností vyvstat důvod, aby se insolvenční správce dlužníka stal – s ohledem na své specifické postavení – v řízení před správním soudem osobou zúčastněnou na řízení podle § 34 s. ř. s. [...].“

(bod 70 rozsudku *ELMO-PLAST*, zvýraznění nyní doplnil rozšířený senát)

[20] Z uvedené citace je tedy zřejmé, že rozšířený senát ve věci *ELMO-PLAST* neuvedl nic k problematice možné aplikovatelnosti zákonného osobního osvobození dlužníka či insolvenčního správce od placení soudního poplatku dle § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích. Proto nebylo možné jen s odkazem na závěry rozsudku *ELMO-PLAST* odmítnout závěry předchozí judikatury, která osvobození insolvenčnímu správci přiznávala dle § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích.

[21] Rozšířený senát proto dále zvážil použití § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích na správní soudnictví, a to rovněž se zřetelem na další argumenty druhého senátu stručně shrnuté v bodech [6] a [7] shora.

[22] Ustanovení § 11 zákona o soudních poplatcích taxativním způsobem vypočítává v odstavci prvním řízení, která jsou od placení soudních poplatků osvobozena (věcné osvobození), v odstavci druhém pak osoby – účastníky specifikovaných řízení, jež jsou od placení soudních poplatků osvobozeny (osobní osvobození).

[23] Podle § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích, ve znění od 1. 1. 2014 (novela č. 293/2013 Sb.), se od soudního poplatku osvobozují:

insolvenční správce nebo dlužník s dispozičními oprávněními v řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku (...)

[24] Zákon o soudních poplatcích poprvé pamatoval na specifika insolvenčního řízení, respektive tehdy ještě konkursního řízení, ve znění od 1. 1. 2001, a to v důsledku novely provedené zákonem č. 255/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Tato novela zavedla věcné osvobození ve věcech konkursu včetně nuceného vyrovnání, s výjimkou sporů vyvolaných konkursem [viz § 11 odst. 1 písm. j) zákona o soudních poplatcích, ve znění zákona č. 255/2000 Sb.]. Současně zavedla osobní osvobození pro správce konkursní podstaty *v řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do konkursní podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku* [viz § 11 odst. 2 písm. r) zákona o soudních poplatcích, ve znění zákona č. 255/2000 Sb.].

[25] Právě tehdejší § 11 odst. 2 písm. r) zákona o soudních poplatcích, účinný od roku 2001, je přímým předchůdcem nynější úpravy osobního osvobození insolvenčního správce či dlužníka v řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku. Důvodová zpráva k nové úpravě v roce 2000 uváděla:

„[N]avrhuje se osvobození pro řízení ve věcech konkursu včetně nuceného vyrovnání, neboť není reálné v těchto řízeních vymoci zaplacení poplatku od úpadce a konkursního věřitele z důvodu zákona o konkursu a vyrovnání není vhodné zatížit poplatkovou povinností. Osvobození je však navrhováno jen pro vlastní konkursní řízení, nikoli pro spory vyvolané konkursním řízením. [...] Rovněž je navrhováno osvobození správce konkursní podstaty v řízení o nárocích, které se týkají majetku konkursní podstaty. Důvodem pro toto osvobození je umožnit správci konkursní podstaty účinně realizovat pohledávky a jiná majetková práva úpadce.“

(Důvodová zpráva ze dne 24. 1. 2000 k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, sněmovní tisk č. 521/0, zvýraznění doplnil rozšířený senát)

[26] S účinností od 1. 1. 2008 byl zákon o soudních poplatcích novelizován zákonem č. 296/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé zákony v souvislosti s jeho přijetím. Smyslem bylo reagovat na tehdy nově přijatý insolvenční zákon a terminologicky zákon o soudních poplatcích sladit se zákonem insolvenčním. Podle nového znění § 11 odst. 2 písm. r), ve znění zákona č. 296/2007 Sb., byl od soudního poplatku osvobozen *insolvenční správce v řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku*. S účinností od 19. 7. 2009 bylo novelou č. 217/2009 Sb. rozšířeno osobní osvobození dle § 11 odst. 2 písm. r) zákona o soudních poplatcích též na dlužníka. Na smyslu tohoto osvobození se však nic nezměnilo, ani důvodové zprávy k tomu nic bližšího neuvádí. Od 1. 9. 2012 se toto ustanovení v rámci § 11 odst. 2 zákona o soudních poplatcích přesunulo do písm. q) (novela č. 218/2011 Sb.), od 1. 1. 2014 je stejné ustanovení obsaženo v písm. n) (novela č. 293/2013 Sb.).

[27] Rozšířený senát zdůrazňuje, že insolvenční zákon na řízení před správními soudy vůbec nepamatuje. Naopak zákon o soudních poplatcích se správním soudnictvím výslovně počítá, hovoří na mnoha místech o poplatcích za jednotlivá podání ve správním soudnictví. Jeho jednotlivá ustanovení přitom dopadají na řízení ve správním soudnictví i tehdy, pokud zákon výslovně o správních soudech nehovoří, samozřejmě neplyne-li z povahy věci či textu zákona opačný závěr (srov. např. následky nezaplacení soudního poplatku upravené v § 9, které jsou i ve správním soudnictví běžně aplikovány, aniž by zákon výslovně říkal, že tyto závěry platí i pro řízení před správními soudy).

[28] Obdobně jednotlivé důvody osvobození podle § 11 odst. 1 a 2 zákona o soudních poplatcích se na správní soudnictví uplatní či neuplatní nikoliv proto, že by zákon říkal, že se daný důvod ne/použije pro věci správního soudnictví. Důvody věcného či osobního osvobození se na řízení před správními soudy uplatní dle rozsahu pravomoci správních soudů, respektive dle formulace jednotlivých důvodů osvobození, které dle povahy věci mohou naznačovat jejich ne/aplikovatelnost ve správním soudnictví.

[29] Rozšířený senát je v této souvislosti přesvědčen, že použití § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích na správní soudnictví brání již samotný text tohoto ustanovení. V tomto smyslu má druhý senát pravdu, že důsledným uplatněním filozofie rozsudku rozšířeného senátu ve věci *ELMO-PLAST*, cit. v bodě [13] shora, lze dospět k názoru o neaplikovatelnosti § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích na správní soudnictví.

[30] Rozšířený senát v rozsudku ve věci *ELMO-PLAST* vycházel z toho, že řízení insolvenční a řízení před správními soudy představuje dvě oddělené sféry soudnictví. Předmětem prvního je řešení úpadku dlužníka a vypořádání jeho peněžitých závazků, druhé se týká kontroly jednání veřejné správy a ochrany veřejných subjektivních práv. Tyto dvě sféry jsou vzájemně nezávislé, byť věcný výsledek jednoho řízení může přirozeně mít význam pro průběh druhého řízení (srov. bod 66 rozsudku *ELMO-PLAST*).

[31] Je evidentní, že § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích operuje s pojmy, které nemají pro řízení před správními soudy žádný význam. Předně osobní osvobození insolvenčního správce neplatí univerzálně, ale jen v řízení o nárocích, *které se týkají majetku*

patřícího do majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku. Právě toto rozlišování ovšem pro účely řízení před správními soudy rozšířený senát ve věci *ELMO-PLAST* rozhodně odmítl. Pro správní soudy otázka, zda se věc týká majetku patřícího do majetkové podstaty či nikoliv, nemá žádný význam. Není proto na místě, aby se toto rozlišování vracelo do řízení před správními soudy „zadními vrátky“, totiž cestou aplikace § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích.

[32] Ostatně s insolvenčním zákonem je bytostně spjata též druhá možnost uvedená v § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích, totiž pojem „dlužníka s dispozičními oprávněními“. Tento pojem je specifickým pojmem insolvenčního zákona (viz zvl. jeho § 229 odst. 3). Užívá-li dané ustanovení zákona o soudních poplatcích tohoto pojmu, zjevně odkazuje na ta řízení, v nichž dlužník v insolvenci je v postavení dlužníka s dispozičními oprávněními ve smyslu insolvenčního zákona. Dlužník v insolvenci, který současně není dlužníkem s dispozičními oprávněními, není beneficentem osvobození podle § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích jednoduše proto, že na něj prostý jazykový význam pojmu užitého v tomto ustanovení nedopadá. Podle rozsudku rozšířeného senátu ve věci *ELMO-PLAST*, cit. v bodě [13] shora, však není oprávnění dlužníka v insolvenci svými vlastními úkony jednat v řízení ve správním soudnictví omezeno jen na situace, kdy podle insolvenčního zákona je dlužníkem s dispozičními oprávněními. Ve správním soudnictví je takto oprávněn jednat zásadně každý dlužník v insolvenci, tedy i ten, který není dlužníkem s dispozičními oprávněními (viz bod 70 rozsudku *ELMO-PLAST*). I proto lze jednoznačně dovodit, že dikce § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích míří jen na okruh sporů plynoucích z insolvenčního zákona, nikoliv na řízení ve správním soudnictví.

[33] Podpůrně lze uvést, že výklad rozšířeného senátu není ani v rozporu se záměrem historického zákonodárce, který odůvodňoval osobní osvobození insolvenčního správce (tehdy správce konkursní podstaty), slovy důvodové zprávy, cílem „*umožnit správci konkursní podstaty účinně realizovat pohledávky a jiná majetková práva úpadce*“ (viz bod [25] shora). S ohledem na výši soudních poplatků v soudním řízení správním totiž nemůže být možnost insolvenčního správce účinně realizovat práva dlužníka nijak zásadně omezena. Ostatně soudní řád správní nabízí též možnost reagovat na konkrétní okolnosti a majetkové poměry cestou individuálního osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.).

III.3. Závěr

[34] Rozšířený senát tedy uzavírá, že na řízení před správními soudy se nepoužije § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích, který od placení soudního poplatku osvobozuje insolvenčního správce nebo dlužníka s dispozičními oprávněními v řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku.

IV. Další postup ve věci

[35] Rozšířený senát posoudil spornou právní otázku, která je svou povahou čistě procesní. Rozšířený senát proto podle § 71 odst. 1 Jednacího řádu NSS rozhodl usnesením

jen o této otázce. Věc vrací prvnímu senátu, který o věci rozhodne v souladu s vysloveným právním názorem, tedy vyzve stěžovatele k úhradě soudního poplatku.

P o u ě n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. června 2019

Josef Baxa
předseda rozšířeného senátu